

simply a set of observations measured at successive points in time or over successive periods of time. Forecasts essentially provide future values of the time series on a specific variable such as sales volume. [1, p. 230-231]

It is also defined the following classification:

1. *Qualitative forecasting approaches* generally employ the judgment of experts in the appropriate field to generate forecasts. The main advantage of these procedures is that they can be applied in situations where historical data are simply not available. Moreover, even when historical data are available, significant changes in environmental conditions affecting the relevant time series may make the use of past data irrelevant and questionable in forecasting future values of the time series. Three important qualitative forecasting methods are: the Delphi technique, scenario writing, and the subject approach.

2. *Quantitative forecasting approaches* are used when historical data on variables of interest are available—these methods are based on an analysis of historical data concerning the time series of the specific variable of interest and possibly other related time series. [2, p. 221-222]

Uncertainty is evident everywhere in the business world. As a consequence, interest and investment in forecasting methods have been growing. Organizations are spending more time and money on their planning. Much of this increased effort has gone into techniques. A professional forecaster clearly cannot rely on just a single technique and should both be aware of several approaches and also attempt to keep up, at least somewhat, with new development.

Summarizing all above mentioned it is necessary to underline that the forecasting is a very important part of investigation because due to the methods it can be predicted the major changes in the market of different states.

References

1. Hanke, J. E. and Wichert, D.E. Business Forecasting.-New Jersey.: Pearson, Prentice Hall, 2005. - 535p.
2. Kress, G.J. and Snyder J. Forecasting and market analysis techniques: a practical approach.: Westport, CT, 1994.-290.

Полуянов В.П., Попович Н.С.
Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ «ДонНТУ»
Управління дебіторською заборгованістю
підприємств житлово-комунального господарства України

На сучасному етапі розвитку економіки України однією із найскладніших проблем, з якою зустрічаються вітчизняні підприємства, є наявність надмірних обсягів дебіторської заборгованості. За період з 2005 р. по 2009 р. питома вага дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних коштів підприємств України в середньому займає майже 65% [3-7], що свідчить про напруженість розрахунків з дебіторами на вітчизняних підприємствах та необхідність негайного покращення розрахункових відносин. Тому важливого значення набуває детальний аналіз динаміки дебіторської заборгованості на підприємствах житлово-комунального господарства України та обґрунтування дієвих напрямків управління дебіторською заборгованістю на підприємствах галузі.

Метою дослідження є визначення напрямків управління дебіторською заборгованістю, що сприятимуть підвищенню ефективності політики управління оборотними коштами в цілому на основі аналізу динаміки дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунального сектору економіки протягом останніх років та порівняння з обсягами кредиторської заборгованості.

Як свідчать статистичні дані, в сучасних ринкових умовах в житлово-комунальному господарстві виникла кризова ситуація, що характеризується стійким високим рівнем дебіторської заборгованості. Характерною особливістю періоду 2005-2009 рр. стало зростання обсягу дебіторської заборгованості на фоні значного зниження показників товарно-матеріальних цінностей [3-7]. Тобто вагома частина фінансових ресурсів

підприємств житлово-комунальної галузі перемістилась зі сфери виробництва у сферу обігу, але при цьому не спостерігалось адекватного зростання обсягів наданих житлово-комунальних послуг підприємствами галузі, що свідчить про неефективне використання коштів. Проте, управління дебіторською заборгованістю як складовою оборотних коштів підприємств є одним з найважливіших показників підвищення рівня використання фінансових ресурсів, ефективності діяльності і можливостей інноваційного розвитку підприємств.

На фоні стрімкого накопичення підприємствами житлово-комунальної галузі дебіторської заборгованості та викликаного цим дефіциту фінансових ресурсів сталися значні зміни в складі джерел їх поповнення. Найбільш руйнівною з них стало стрімке зниження доступності кредитних коштів для підприємств галузі, оскільки банки, надаючи перевагу галузям із коротшим фінансовим циклом та вищою рентабельністю, більшу частину ресурсів направляли на кредитування торгових операцій [1, с. 54]. За умов різкого скорочення традиційних джерел фінансових ресурсів житлово-комунальної галузі, основну роль у фінансуванні оборотних коштів підприємств цього сектору стала відігравати кредиторська заборгованість, обсяги якої стрімко зростають при зниженні показників реальних обсягів наданих житлово-комунальних послуг. З метою правильного коментування факту наявності значної дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунального господарства протягом 2005-2009 рр., необхідно проаналізувати її з позицій співвідношення із кредиторською заборгованістю (табл. 1) [3-7].

Таблиця 1

Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей підприємств житлово-комунальної галузі України, 2005-2009 рр.

Роки	2005	2006	2007	2008	2009
Дебіторська заборгованість, млн. грн.	5791,7	2157,4	3085,8	4273,5	5152,1
Кредиторська заборгованість, млн. грн.	2914,7	2895,4	3328,0	6003,5	6612,0
Співвідношення кредиторської заборгованості до дебіторської, %	50,33	134,21	107,85	140,48	128,34

Таким чином, величина дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунальної галузі України менша кредиторської заборгованості, а саме на 7,85% у 2007 році й на 40,48% у 2008 році. У 2005 році обсяги дебіторської заборгованості перевищували кредиторську, що змушувало суб'єктів господарювання шукати додаткові джерела фінансування діяльності. Найчастіше використовувався власний капітал або притримані до нього кошти. Якщо ж підприємство мало недостатню величину прибутку або статутного капіталу, воно було змушене скорочувати обсяги виробничо-господарської діяльності до погашення частини дебіторської заборгованості. Протягом останніх років, за рахунок кредиторської заборгованості фінансується 94% оборотних активів підприємств житлово-комунальної галузі України [1, с. 57], це свідчить про те, що скорочення обсягів дебіторської заборгованості остаточно не вирішить проблем фінансування галузі. Насторожує й той факт, що показники дебіторської заборгованості галузі на 90% відображають обсяги простроченої дебіторської заборгованості [2, с. 28], що має послужити підставою для розробки різних заходів регулювання платіжного обороту суб'єктів господарювання на різних рівнях управління галуззю.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що управління дебіторською заборгованістю має охоплювати наступні напрямки, а саме: проведення якісного аналізу реальної вартості існуючої дебіторської заборгованості; контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованостей; оцінку дебіторів; розробку і реалізацію політики ціт та тарифів на послуги житлово-комунального господарства; комерційних

кредитів, спрямованих на прискорення оптимізації обсягів дебіторської заборгованості тощо. Використання запропонованих напрямків управління дебіторською заборгованістю дозволить підприємствам галузі ефективно використовувати фінансові ресурси, зменшити ймовірність зростання безнадійних боргів, контролювати фінансові надходження, забезпечити зростання інвестиційних можливостей.

Одночасно з пошуком ефективних методів регулювання дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємств житлово-комунальної галузі з метою їхньої мінімізації, виникають наступні завдання в рамках політики управління оборотними коштами, а саме – обґрунтування ефективних методів і моделей нормування товарно-матеріальних цінностей, планування тарифів на послуги, норми прибутку й обсягу наданих житлово-комунальних послуг, пошук ефективних форм співробітництва з постачальникам, каналів взаємин зі споживачами шляхом своєчасного погашення оплат за отримані товари, послуги, роботи тощо.

Подальше дослідження проблематики управління дебіторською заборгованістю потребує аналізу та оцінки практичного впровадження запропонованих напрямків управління дебіторською заборгованістю на підприємствах житлово-комунального господарства України та внесення до них необхідних змін згідно з особливостями практичного застосування.

Список використаних джерел

1. Назаренков О.Ф. Стає та тенденції структури оборотних коштів промислових підприємств в Україні / О.Ф. Назаренков // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 6(60). – С. 53–63.
2. Оденат А.А. Удосконалення методики аналізу оборотних коштів промислового підприємства / А.А. Оденат // Схід. – 2007. – № 4 (82). – С. 27–30.
3. Статистичний щорічник України за 2005 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2005. – 592 с.
4. Статистичний щорічник України за 2006 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2006. – 560 с.
5. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2007. – 646 с.
6. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2008. – 664 с.
7. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держкомстат України // за ред. О.Г.Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Консультант, 2009. – 632с.

Савчук Т.В.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Удосконалення класифікації оборотних активів

Ключові слова: операційні і неопераційні оборотні активи

Для забезпечення ефективного функціонування підприємства велике значення має своєчасний і адекватний аналіз використання оборотних активів підприємства з метою ефективного управління ними. Традиційно при цьому використовують показники величини оборотних активів, чистого оборотного капіталу, який в свою чергу розраховується як різниця між величиною поточних активів та поточних зобов'язань [1, с.583].

Питання аналізу оборотних активів, ефективності їх використання, управління ними досліджувались різними вітчизняними та зарубіжними вченими, такими як А. Глен, І. Бланк, С. Брігхем, Д. Ван Хорн, Д.Вахович, М.Данилюк, К.Друрі, Т.Коллер, Т.Коупленд, Дж.Муррін, В. Савчук, Т. Савицька та інші. Але вони свою увагу зосереджували на аналізі всіх наявних у підприємства оборотних активів, незалежно від того, в яких саме операціях вони використовуються. На нашу ж думку, набагато ціннішими є результати аналізу ефективності діяльності в розрізі видів діяльності, особливо оцінювання ефективності